

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ТЬЮТОРИНГУ У СПОЛУЧЕНОМУ КОРОЛІВСТВІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ

У статті автор звертає увагу на актуальність однієї з найефективніших освітніх технологій у сфері реалізації принципу індивідуалізації – тьюторської технології, що обумовлено сучасною тенденцією розвитку освіти – її спрямованістю на особистість людини. Метою статті є аналіз практики впровадження тьюторингу у системі освіти Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії. Автором використані методи дослідження: теоретичний аналіз наукової літератури та якісний аналіз досвіду реалізації тьюторингу у Сполученому Королівстві Великобританії і Північної Ірландії.

У статті проаналізовані різновиди тьюторингу, а саме: класична модель тьюторингу Оксфорда та Кембриджу (Оксбриджська модель); тьюторинг в системі середньої освіти, який реалізується через тьюторинг ровесників, індивідуальну та групову підтримку академічної успішності учнів школи, приватний тьюторинг, а також тьюторинг в системі дистанційного навчання.

Проаналізовано сутність кожного різновиду та специфіку їх впровадження в системі освіти Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії. На основі аналізу зроблено висновок про те, що усі види тьюторингу спираються на принцип індивідуалізації, тьюторинг спрямований на підтримку учнів та студентів у досягненні їх цілей у навчанні, утримання мотивації, допомогу у розпізнаванні своїх можливостей, здібностей та розвитку потенціалу.

Дане дослідження дозволило зробити висновок, що британський досвід впровадження тьюторингу є досить актуальним для сучасної української освіти. Впровадження різних видів тьюторингу надає приклади реалізації принципу індивідуалізації у вітчизняному освітньому процесі, які можна модифікувати та адаптувати під реалії української школи. Також, важливим є досвід підтримки тьюторингу на державному рівні як освітньої політики країни.

Ключові слова: тьюторинг, приватний тьюторинг, Оксбриджський тьюторинг, тьюторинг ровесників, онлайн тьюторинг, тьюторська підтримка, тьютор класу, тьюторіал.

Кінець XX – перша чверть XXI століття ознаменувалися проведенням освітніх реформ у Сполученому королівстві Великої Британії і Північної Ірландії (далі – Сполучене Королівство). Усі реформи здійснювалися на засадах неоліберального освітньо-політичного консенсусу [2, с. 15]. На принципах неолібералізму ґрунтується також технологія тьюторингу, адже в основі лежить принцип виховання вільної людини і право кожної людини на індивідуальний розвиток [9, с. 14]. Орієнтація на розвиток особистості виявляється у тому, що для сучасної школи стає важливим не лише знання, вміння та навички, які повинен отримати учень, а й розкриття його особистісного потенціалу, створення ситуацій вибору й успіху, що дають змогу учневі знайти свій шлях навчання та розвитку [1, с. 99].

Усі вищезазначені тенденції вирішуються за рахунок індивідуалізації в освіті. Е. Джонсон (A. P. Johnson) наполягає, що навчання учнів має бути якомога самостійним, тобто учням слід надавати максимально можливий вибір щодо того, що вони вивчають, яким чином вони вчаться і як демонструють свої знання. Він уточнює, що вибір імовірний настільки, наскільки це відповідає ситуації [4]. Такий підхід призводить до зміни ролей педагогів, що відбивається на змінах у взаємовідносинах між тими, хто навчається та тими, хто здійснює педагогічну, психологічну та інші види підтримки навчального процесу. Таким чином, посилюється роль наставників та консультантів як в школі, так й поза нею. Важливою також є роль наставників однолітків (peer tutoring) та є потенційною перспективою розширення можливостей індивідуалізації [2, с. 65].

Практики тьюторингу у Сполученому Королівстві розглядаються у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників: Н. Дем'яненко, К. Осадча, Д. Вуд (D. Wood), К. Топпінг (K. Topping), М. Брей (M. Bray), Д. Палфрейман (D. Palfreyman), В. Мор (W. G. Moore).

Метою статті є аналіз практики впровадження тьюторингу у системі освіти Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії.

Досвід Сполученого Королівства є провідним у контексті розвитку індивідуалізації в освіті. За часів міністра освіти Девіда Мелібенда персоналізована освіта стала офіційною політикою уряду. У своїй промові у 2004 році він виділив п'ять елементів, які роблять освіту персоналізованою: вимірювання рівня досягнень кожного учня з метою точного визначення цілей навчання та виборів курсів; кожен учень рухається відповідно своїх здібностей та талантів; можливості більшого для вибору навчальних предметів учнями; забезпечення кожному учневі підтримки для досягнення їх цілей та врахування їх інтересів, прагнень та потреб; налагодження більш тісних взаємовідносин з батьками учнів [7].

У середніх школах Сполученого Королівства сьогодні є посада тьютора класу чи групи (form tutor), який курує клас учнів певної вікової групи та працює у Річних командах (Year Teams), які очолює Річний Лідер (Year Leader), Голова Року (Year Head) або Керівний Викладач (Guidance Teacher). Обов'язками тьютора групи є: планування та моніторинг навчального процесу учнів. Також тьютор постійно контактує з батьками та інформує їх щодо академічного прогресу їх дітей або проблем, які виникають під час навчання. Крім

того тьютор також є вчителем-предметником і веде заняття. Аналіз документів середніх шкіл Сполученого Королівства дає нам підстави говорити про те, що кожна школа має свої програми розвитку учнів, у яких тьютори груп беруть активну участь. Тьютор має щоденні зустрічі зі своїми вихованцями, під час яких тьютор класу відзначає успіхи своїх учнів в школі та поза нею; проводить заходи, що сприяють реалізації особистісної, соціальної та моральної освіти (PSME). Тьютори зустрічаються щоранку зі своєю групою з метою створення позитивної атмосфери на день, заохочують гарний груповий дух та ідентичність, узгоджену із цінностями школи. Тьютори класу відіграють важливу роль у ключових орієнтирах прогресу учнів, вони діють як наставники у навчанні і в розвитку, а також як адвокати своєї навчальної групи. Усі тьютори мають так званий час тьютора, щоб поспілкуватися з учнями та скеровувати їх як індивідуально, так і у невеликих групах, якщо виникають схожі проблеми чи питання. Також тьютори, які добре знають особливості кожного учня своєї групи, допомагають їм визначитися щодо подальшого навчання, пишуть рекомендації тощо. Необхідно розуміти, що перша половина дня у британських середніх школах відведена під обов'язкові базові дисципліни, а друга – під обов'язкові дисципліни за вибором, які охоплюють комплекси гуманітарного, математичного чи природничого циклу. Таким чином, тьютор групи також бере участь у допомозі вибору додаткових курсів.

Британські вчені відмічають, що тьюторинг проникає на усі рівні освіти: у школу, у домашню освіту, у професійну підготовку тощо. Д. Скотт вказує на тенденцію впровадження індивідуалізації в освіті, що актуалізує потребу у приватних тьюторах (private tutoring), кількість яких постійно зростає. Також він відмічає, що сучасний тьюторинг змінюється, набуває нових характеристик, реалізується у різних моделях [13]. Приватний тьютор навчає учнів індивідуально або у невеликій групі предмету та певним навичкам, частіше за все, вмінню вчитися та наймається батьками учнів для подолання прогалин у навчанні або ж з метою більш поглибленого вивчення матеріалу та удосконалення навичок. Приватні тьютори забезпечують індивідуальну увагу до потреб та здібностей дитини, підвищення мотивації та впевненості у собі. З поширенням популярності в країні надання освіти дітям вдома (homeschooling) відбувається залучення приватних тьюторів (home tutors), під чийм керівництвом знаходяться діти. Задача приватних тьюторів, які навчають дітей дома: надання знань з певних предметів та сприяння розвитку здібностей дитини, увага до їх потреб та інтересів, побудова навчального плану відповідно до особливостей дитини. Приватні тьютори зобов'язані добре знати освітні державні стандарти та слідувати ним, також вони можуть готувати учнів до іспитів.

На виклики пандемії COVID-2019, урядом Сполученого Королівства у листопаді 2020 року започатковано Національну програму тьюторингу (The National Tutoring Programme), завданням якої є надання адресної додаткової підтримки дітям та молоді, освіта яких найбільш постраждала під час пандемії. У програмі зазначено, що тьюторинг – це один із найефективніших способів прискорити прогрес учня. Наявні дані свідчать, що навчання у невеликих групах або індивідуальне навчання може підвищити успішність кожного учня за 3-5 місяців, про що свідчить Фонд цільової освіти. Програма пропонує школам фінансування для проведення навчання завдяки партнерам, академічним наставникам, тьюторам шкіл. Школи можуть запрошувати тьюторів, щоб не обтяжувати власний педагогічний персонал додатковою роботою. Освітні партнери, які надають тьюторські послуги, затверджені державними органами та пройшли низку стандартів якості, захисту та оцінки, надають цільову підтримку учням у невеликих групах або індивідуально [12].

В багатьох коледжах Сполученого Королівства тьюторинг є системою навчання. Ми звернемося до досвіду коледжів Оксфорда і Кембриджу (Оксбридж). Сьогодні приблизно 85% занять у Оксфордському та 75% у Кембриджському університетах проводяться тьютором з одним чи малою групою студентів (до 5 осіб). У стратегії освіти Оксбриджу тьюторинг слугує незалежному набуттю студентами знань під керівництвом тьютора, завдяки тьюторіалам, що спрямовані на врахування потреб кожного студента та розвитку здатності критично мислити [8]. В Оксбриджі тьюторіали (зустрічі тьютора і студента) відбуваються індивідуально (тьютор-тьюторант) або у невеликих групах (до 5 студентів), що передбачає поглиблене вивчення предмету через самостійне дослідження та діалог з тьютором. Під час тьюторіалу праця студентів не оцінюється, відповідно, формується простір для експериментів та відбувається перевірка інтелектуальної творчості студентів. Тьютор призначається студенту на один академічний рік (в Оксфорді) і тьютор раз на рік пише студенту рецензію щодо його академічних успіхів. А у Кембриджі тьютор змінюється кожного триместра. Окрім того, у класичній Оксбриджській моделі тьюторингу також існують відмінності в організації проведення тьюторіалів в залежності від напрямку навчання: різняться в гуманітарних спеціальностях та математично-природничих. Так, наприклад, студенти гуманітарних спеціальностей мають одну-дві на тиждень індивідуальні зустрічі з тьютором, а студенти математичних та природничих напрямів навчання зустрічаються групою до 5 осіб два-три рази на тиждень. Студенти гуманітарних спеціальностей отримують на лекціях перелік літератури для самостійного опрацювання та пишуть на задану тему есе, а студенти математично-природничих спеціальностей опрацьовують літературу, щоб відповісти на питання, які отримали від лектора.

В Оксбриджській моделі тьюторингу есе – це письмова форма вираження міркувань студента з тієї чи іншої наукової проблеми. Тьюторіали відбуваються виключно на основі обговорення написаного есе і складаються з чотирьох етапів: 1) представлення есе, коли тьюторант приносить есе на тьюторіал та презентує основну його ідею не більш ніж як 5 тезами-аргументами; 2) обговорення есе, коли студент, завдяки бесіді з тьютором, вчиться критично мислити; 3) критично спрямований діалог, заснований на запитаннях тьютора

відносно есе, коли студент вчиться аргументувати власну точку зору, відстоювати її та усвідомлювати, завдяки запитанням тьютора, хід своїх думок; 4) рефлексія студента, яка допомагає йому визначити сильні та слабкі сторони есе, самооцінити власні аргументи та продумати кроки до удосконалення способу мислення, побудови тез, а також вміння їх аргументувати.

Функція тьютора у такій роботі – це сприяти розвитку критичного та аналітичного мислення студентів через запитання, проблематизацію та спонування до самостійного пошуку відповідей на питання, а також покращення навичок аргументації [9]. Метою Оксбриджського тьюторингу є розвиток навичок вміння вчитися. Основним принципом Оксбриджського тьюторингу є принцип індивідуалізації, який передбачає індивідуальний підхід до кожного студента; тьюторську підтримку кожному студенту у складанні індивідуального плану навчання; сприяє розвитку самостійності, самосвідомості та відповідальності за результати власного навчання.

Роль тьютора, на думку Г. Барроуза, полягає у тому, щоб не надавати студентам інформацію в готовому вигляді, адже вони самі повинні шукати потрібні факти. Тьютор також не повинен давати оцінку висловлюванням та аргументам студентів, правильні вони чи ні, студенти повинні самостійно дійти до думки щодо вірності своїх суджень під керівництвом тьютора. Тьютор повинен підтримувати навчання студентів, заохочуючи їх до обговорення власних ідей, а також розуміти потреби своїх підопічних [3].

Розвиток дистанційного навчання у середині минулого століття призвів до появи Відкритого Університету (Open University) у Великій Британії, у якому було закладено основи онлайн тьюторингу та роботи онлайн тьютора, що було у подальшому було реалізовано не лише у сфері вищої освіти, а й середньої в тому числі. На початку 2000-х років вченими Великої Британії було розроблено модель онлайн тьюторингу [5; 10; 11], яка заснована на конструктивістській теорії навчання та на практико-орієнтованому навчанні та складається з п'яти кроків: 1) знайомство тьютора з студентами, яке відбувається індивідуально, створення доброзичливих взаємовідносин визначення мотивації студентів до завершення обраного курсу; 2) онлайн соціалізація, тьютори радять студентам літературу для самостійного опрацювання, правила опрацювання джерел; 3) онлайн дискусії з проблематики курсу; 4) конструювання знань студента, адже метою тьютора є допомога студенту навчитися вчитися, розуміти теоретичний матеріал, який критично осмислюється студентами і на основі якого вибудовуються особисті освітні сенси студента; 5) усвідомлене онлайн навчання студентів.

Щодо ролі онлайн тьютора, то науковці Сполученого Королівства виділяють наступні: тренер, лідер, модератор, фасилітатор, мотиватор, наставник, посередник. Сьогодні загальноприйнятими у науково-педагогічному середовищі є чотири основні ролі тьютора [6]:

1) Педагогічна роль – основна. Тьютор використовує запитання для ініціювання дискусії навколо певних концепцій, скерування дискусій для залучення студентів до активного та продуктивного обговорення проблемних питань, а також життєвих.

2) Соціальна роль, що передбачає створення дружнього та комфортного віртуального соціального середовища, у якому студенти відчувають, що навчання можливе. Деякі фахівці вважають соціальну роль однією із ключових факторів успіху в онлайн навчанні. У цьому контексті онлайн тьютори відповідають за: заохочення студентів до участі в дискусіях; забезпечення належного спілкування, що враховує культурні та етнічні відмінності студентів; сприяння інтерактивності між студентами; утримання правил поведінки в онлайн середовищі, відповідно до мережевого етикету.

3) Організаційна роль, що включає встановлення цілей навчання; складання розкладу навчальної діяльності; складання розкладу навчальних дій і завдань; роз'яснення процедурних правил і норм прийняття рішень.

4) Технічна роль, яка передбачає компетентність онлайн тьютора у роботі з ІКТ-системами та програмним забезпеченням, що складають середовище електронного навчання. Крім того, ця роль включає підтримку студентів, надаючи технічні вказівки щодо усунення технічних проблем, забезпечуючи час для використання систем ІКТ та заохочуючи взаємонавчання.

Таким чином, У Сполученому Королівстві система тьюторингу поширена у класичному варіанті в Оксфорді та Кембриджі; представлена також приватним тьюторингом, який може бути використаний у сімейній освіті та як репетиторська послуга, коли тьютор опікується академічною успішністю учнів та розвитком їх вміння самостійно вчитися; онлайн тьюторингом і тьютором групи в закладах середньої освіти.

Використана література:

1. Гуманізація шкільної освіти в країнах ЄС та США. Трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США: монографія / А.П. Джурило, О.З. Глушко, О.І. Локшина та ін. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 192 с.
2. Сбруєва А.А. Концептуальні засади персоналізації навчання в контексті британських освітніх реформ початку XXI ст. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2009. № 3. С. 58–67.
3. Barrows H. S. The Tutorial Process. Springfield, IL: Southern Illinois University School of Medicine, 1988. p. 63.
4. Johnson A. P. Education Psychology: Theories of Learning and Human Development. National Science Press. 2014.
5. Hawkrigge D., Wheeler M. Tutoring at a Distance, Online Tutoring and Tutoring in Second Life. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, n. 1. 2010. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ911752>.
6. McPherson Maggie and Nunes Miguel Baptista. The Role of Tutors as a Integral Part of Online Learning Support. *The European Journal of Open, Distance and E-Learning*. 2004. URL: https://www.researchgate.net/publication/33037898_The_role_of_tutors_as_an_integral_part_of_online_learning_support.

7. Miliband D. Choice and Voice in Personalised Learning, appears in Personalising Education, OECD, 2006, chap. 1. URL: <http://www.oecd.org/site/schoolingfortomorrowknowledgebase/themes/demand/41175554.pdf>.
8. Moore, W. G. The tutorial system and its future. Oxford: Pergamon Press, 1968.
9. Palfreyman D. The oxford tutorial: 'Thanks, you taught me how to think'. Oxford. 2008., OxCHEPS, p. 122.
10. Salmon G., Ross B., Pechenkina E., & Chase A. M. The space for social media in structured online learning. Research in Learning Technology, 2015. p. 23.
11. Sekret I., Durmus S., Gurer M.D., Curaoglu O. From Face-to-Face Teaching to Online Tutoring: Challenges, Solutions and Perspectives. Universities in the Networked Society. Critical Studies of Education, 2019. vol. 10.
12. School-Led Tutoring Guidance. The National Tutoring Programme. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/school-led-tutoring-grant>
13. Scott D. School Choice by Default? Understanding the Growing Demand for Private Tutoring in Canada. 2001.

References:

1. Humanizatsiia shkilnoi osvity v krainakh YeS ta SSHA. Transformatsiini protsesy u shkilnii osviti krain Yevropeiskoho Soiuzu ta SSHA (2018): monohrafiia [Humanization of school education in EU countries and the USA. Transformational processes in school education in the countries of the European Union and the USA: monograph] / A.P. Dzhurylo, O.Z. Hlushko, O.I. Lokshyna ta in. K.: TOV «KONVI PRINT». 192 s. [in Ukrainian].
2. Sbruieva A. A. (2009). Kontseptualni zasady personalizatsii navchannia v konteksti brytanskykh osvitykh reform pochatku KhKhI st. [Conceptual principles of personalization of learning in the context of British educational reforms at the beginning of the 21st century.] *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. No. 3. S. 58–67. [in Ukrainian].
3. Barrows H. S. (1988) The Tutorial Process. Springfield, IL: Southern Illinois University School of Medicine, p. 63.
4. Johnson, A. P. (2014). Education Psychology: Theories of Learning and Human Development. National Science Press: www.nsspress.com
5. Hawkridge D., Wheeler M. (2010) Tutoring at a Distance, Online Tutoring and Tutoring in Second Life. European Journal of Open, Distance and E-Learning, n1. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ911752>
6. McPherson Maggie and Nunes Miguel Baptista (2004) The Role of Tutors as a Integral Part of Online Learning Support. The European Journal of Open, Distance and E-Learning. 2004. URL: https://www.researchgate.net/publication/33037898_The_role_of_tutors_as_an_integral_part_of_online_learning_support
7. Miliband D. (2006) Choice and Voice in Personalised Learning, appears in Personalising Education, OECD, chap 1. URL: <http://www.oecd.org/site/schoolingfortomorrowknowledgebase/themes/demand/41175554.pdf>
8. Moore W. G. (1968) The tutorial system and its future. Oxford: Pergamon Press.
9. Palfreyman D. (2008) The oxford tutorial: 'Thanks, you taught me how to think'. Oxford. OxCHEPS, P. 122.
10. Salmon G., Ross B., Pechenkina E., & Chase A. M. (2015). The space for social media in structured online learning. Research in Learning Technology, 23.
11. Sekret I., Durmus S., Gurer M.D., Curaoglu O. (2019). From Face-to-Face Teaching to Online Tutoring: Challenges, Solutions and Perspectives. Universities in the Networked Society. Critical Studies of Education, vol. 10.
12. School-Led Tutoring Guidance. The National Tutoring Programme. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/school-led-tutoring-grant>
13. Scott D. (2001) School Choice by Default? Understanding the Growing Demand for Private Tutoring in Canada. Vol.110 (3).

Shvets T. Experience of implementation of tutoring in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

In the article, the author draws attention to the relevance of one of the most effective educational technologies in the field of implementation of the principle of individualization, namely tutoring technology, which is due to the modern trend of education development: its focus on the personality of an individual. The purpose of the article is to analyze the practice of introducing tutoring in the education system in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The author uses the following research methods: theoretical analysis of scientific literature and qualitative analysis of tutoring experience in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

The article analyzes the types of tutoring, namely: the classic model of tutoring from Oxford and Cambridge (Oxbridge model); tutoring in the secondary education system, which is implemented through peer tutoring; individual and group support for the academic success of school students; private tutoring, as well as tutoring in the distance learning system.

The essence of each variety and the specifics of their implementation in the education system of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland are analyzed. Based on the analysis, it was concluded that all types of tutoring are based on the principle of individualization, tutoring is aimed at supporting pupils and students in achieving their learning goals, maintaining motivation, helping them recognize their capabilities, abilities and potential development.

The research allows the author to conclude that the British experience of introducing tutoring is quite relevant for modern Ukrainian education. The implementation of various types of tutoring provides examples of the implementation of the principle of individualization in the national educational process, which can be modified and adapted to the realities of the Ukrainian school. Also, the experience of supporting tutoring at the state level as an educational policy of the country is important.

Key words: tutoring, private tutoring, Oxbridge tutoring, peer tutoring, online tutoring, tutor support, form tutor, tutorial.